

Bunicul spunea:

Ăsta-i felul de om care era Boon Hogganbeck. Dacă l-ai fi scris să-l agăți pe perete, ar fi putut să-i slujească drept epitaf, ca un ferpar frumos tipărit sau un afiș cu persoane căutate de poliție; oricare curcan din Mississippi-ul de nord ar fi fost deci în stare să-l culeagă din orice fel de învălmășeală, numai dacă ar fi citit data anunțului.

Era sâmbătă dimineață, pe la ceasurile zece. Noi – străbunicul tău și cu mine – stam în birou. Tata așezat la masă și scoțând banii din sacul de pânză și comparând cu lista facturilor pe care le încasasem eu din rondul meu prin Piață; și eu ședeam pe scaunul de lângă perete așteptând amiaza când avea să mi se plătească leafa de sâmbătă (pentru o săptămână), adică zece cenți, și după aceea să mergem acasă să mâncăm și pe urmă să fiu în sfârșit liber să intru și eu (eram în luna mai) la meciul de baseball care începuse încă de la micul dejun fără mine; ideea (nu a mea, a străbunicului tău) fiind că încă de la unsprezece ani un bărbat ar fi trebuit să aibă în urma lui un an de salariu câștigat, de răspundere asumată, pentru locul pe care îl ocupă, pentru spațiul pe care îl umple în economia lumii (sau în orice caz a Jeffersonului, în Mississippi). Plecam de acasă cu Tata imediat după micul dejun în fiecare sâmbătă dimineață, pe când toți ceilalți băieți de pe strada noastră nu făceau altceva decât să se înarmeze cu mingi, mănuși și crose – ca să nu mai vorbim de cei trei frați ai mei care, fiind mai tineri și deci mai mici decât mine, erau mai fericiți, presupunând

că aceasta ar fi fost logica sau premisa Tatii: că, din moment ce oricare bărbat în toată firea capabil să se descurce în viață era în stare să întrețină sau să țină în situație de rentabilitate economică patru copii, atunci oricare dintre copiii aceștia, în orice caz cel mai mare, ar fi trebuit să ajungă să ducă el singur greutatea deplasărilor economice necesare: în cazul de față, să facă rondul în fiecare sâmbătă dimineață cu facturile pentru lăzile și pachetele pe care comisionarii noștri negri le ridicau de la gară în cursul săptămânii și le livrau la ușile din spate ale băcăniilor și prăvăliilor de mărunțișuri pentru fermieri, și să aducă sacul de pânză înapoi la depozitul de trăsuri unde Tata avea să numere banii și să facă conturile, și apoi să stea în birou restul dimineții, în teorie ca să răspundă la telefon – toate acestea pentru suma de zece cenți pe săptămână, sumă la care se presupunea că trebuie să mă limitez în traiul meu.

Și asta și făceam în clipa în care Boon a dat buzna pe ușă. Tocmai. A dat buzna. În realitate, nu era mult mai sus de nivelul holului, nici chiar pentru un băiat de unsprezece ani (e drept că John Powell, șeful cărușajilor, îl pusese pe fiu-său Băiatu Thomas, vizitiul cel mai tânăr, să găsească, să împrumute, să ia – oricum i-ai fi spus – să umfle de undeva un buștean mai mare ca să servească drept treaptă intermediară pentru mine), și Boon ar fi putut să urce foarte simplu, fără efort, așa cum și făcea totdeauna cu pasul lui de vlâjgan de peste doi metri. Însă nu și de data asta: a dat buzna în cameră. Nici în stare normală chipul lui nu era niciodată prea blând sau prea calm; în clipa aceea însă, arăta ca și cum ar fi stat să facă explozie chiar acolo, între umeri, de tulburare, grabă, ce-o fi fost, străbătând dintr-un salt încăperea spre birou și strigând cât îl ținea gura la Tata: „Fii atent, Mr Maury, dă-te la o parte“ întinzând mâna, îngheșuindu-se peste Tata spre sertarul de jos, unde se afla pistolul depozitului nostru; n-aș fi putut să spun dacă Boon, întinzându-se peste sertar, fusese cel care răsturnase scaunul (era un scaun cu pivot, pe rotile) sau dacă Tata împinsese scaunul înapoi ca să-și facă loc să-i dea lui Boon peste mâna întinsă, fișicurile bine rânduite de monede risipindu-se în toate direcțiile pe tăblia biroului, și

Tata zbierând acum la rândul lui, agățându-se de sertar sau de mâna lui Boon, sau poate de amândouă:

– La dracu'! Stai liniștit odată!

– Îl împușc pe Ludus! urlă Boon. Acuma cred c-a și apucat să iasă din Piață! Dă-te la o parte, Mr Maury!

– Nu! zise Tata. Pleacă de-aici!

– Nu mă lași să-l iau? întrebă Boon.

– Nu te las deloc, dracului, răspunse Tata.

– Bine, spuse Boon făcând un salt jumătate înspre ușă și dincolo de ea.

Tata însă rămăsese acolo locului. Sigur c-ai băgat de seamă cât de stupizi pot să fie oamenii de peste treizeci sau patruzeci de ani. Nu zic că uituci. Ar fi fără rost și ușor, prea ușor să poți să spui *A, tata* (sau bunicul) *sau mama* (sau bunica), *bătrâni și ei; au uitat*. Pentru că sunt unele lucruri, unele dintre lucrurile mai dure ale vieții, pe care nu le uiți, oricât de bătrân ai fi. Să zicem un șanț, o râpă; când erai băiețandru îl treceai pe o scândură. Te întorci om de treizeci și cinci sau patruzeci de ani, cam căzut, cam cu tremuriciuri și vezi că scândura nu mai e; s-ar putea ca nici măcar să nu mai ții minte c-a fost o scândură, dar cel puțin nu-ți întinzi piciorul să pășești în vidul acela supus gravitației peste care fusese aruncată pe vremuri o scândură. Așa era Tata atunci. Boon dăduse buzna pe neașteptate în birou și aproape că răsturnase scaunul cu Tata cu tot, trăgând de sertarul unde era pistolul, până când Tata reușise să-i dea peste mână sau să-i apuce mâna, sau ce i-o fi făcut ca să-l oprească, pe urmă, Boon se întorsese pe călcâie și ieșise dintr-un salt din birou și, pesemne, desigur că Tata considera că asta fusese tot, că se terminase. Și terminase chiar și înjurătura, asta din principiu, ca și cum n-ar fi fost nici o grabă, trăgându-se cu scaun cu tot la loc în fața biroului și văzând monedele împrăștiate, care acum trebuiau numărate iar de la capăt, și pe urmă începuse să-l drăcuie pe Boon iarăși, nici măcar în legătură cu pistolul, ci pur și simplu drăcuindu-l pe Boon pentru faptul că era Boon Hogganbeck, până i-am spus.

– S-a dus să încerce să-l împrumute pe-al lui John Powell, am zis.

– Ce? a spus Tata.

Apoi a sărit și el în sus, am sărit amândoi, trecând dintr-un salt prin încăpere și apoi în hol și prin hol spre locul din spatele grajdului unde John Powell și Luster îi dădeau o mână de ajutor lui Gabe, fierarul, să potcovească trei dintre catâri și unul din caii de atelaj. Tata nici măcar nemiîngăduindu-și răgazul să drăcuie acum, zbierând doar „John! Boon! John! Boon!” la fiecare al treilea pas.

Dar și de data aceasta, ajunsese prea târziu. Pentru că Boon îl dusesse – ne dusesse pe toți. Pentru că pistolul lui John Powell nu era doar o problemă morală în grajduri, era și o problemă sentimentală. Era un revolver de calibrul '41 cu țeavă scurtă, vechi de-a dreptul, dar încă în stare excelentă de funcționare, pentru că John îl menținuse în starea aceasta încă de când îl cumpăraseră de la taică-său în ziua când împlinise douăzeci și unu de ani. Numai că, teoretic, n-avea nici un pistol. Vreau să spun că oficial pistolul nu exista. Statutul oficial, instituit odată cu înființarea grajdului, spunea că singurul pistol din acest stabiliment trebuia să fie cel păstrat în sertarul cel mai de jos din dreapta al biroului, și se presupunea, printr-o înțelegere între gentlemani, că nici un funcționar sau salariat al firmei nu era posesorul vreunei arme de foc în intervalul de timp dintre sosirea la serviciu și până la plecarea acasă, cu atât mai puțin să aducă o asemenea armă cu el la lucru. Totuși – și John explicase asta tuturor și avea simpatia și înțelegerea noastră reunite, un front unit și inexpugnabil în fața întregii lumi și chiar în fața Tatii însuși dacă vreo criză de neimaginat s-ar fi ivit vreodată, ceea ce nici nu s-ar fi ivit dacă n-ar fi fost Boon Hogganbeck – spunându-ne (el, John) cum câștigase banii reprezentând prețul pistolului muncind în timpul lui liber, în timpul care-i rămânea după ce-l ajuta pe taică-său la fermă, timp care-i rămânea lui să și-l petreacă mâncând sau dormind, până când, în ziua când împlinise douăzeci și unu de ani, plătise și ultima băncuță în mâna lui taică-său și primise pistolul; explicându-ne că pistolul acesta era simbolul viu al bărbăției lui, dovada de neșters că acum împlinise douăzeci și unu de ani și era bărbat; că nu avusese niciodată intenția,

că refuzase chiar să-și închipuie o împrejurare în care vreodată să ajungă să apese pe trăgaci împotriva unei ființe omenești, doar că trebuia totuși să-l aibă asupra lui; nu și-ar fi lăsat pistolul acasă când ieșea după cum nu și-ar fi lăsat bărbăția în vreun dulap sau sertar aiurea când venea la lucru: ne spusese (și noi îl crezuserăm) că, dacă ar fi venit o dată o clipă în care ar fi fost obligat să aleagă între a-și lăsa pistolul acasă sau a nu veni el însuși la lucru, atunci pentru el n-ar fi existat decât o singură alegere posibilă.

Așa că nevastă-sa îi cususe un buzunăraș solid exact pe mărimea pistolului în căptușeala salopetei. Însă chiar și John își dăduse seama de la bun început că nu era bine așa. Nu că pistolul i-ar fi putut cădea în cine știe ce moment când nu i-ar mai fi dat de urmă, ci pentru că forma armei se arăta prea limpede prin haină; se vedea că nu putea să fie altceva decât un pistol. Lîmpede nu pentru noi: toți știam că era un pistol acolo, de la Mr Ballott, albul, șeful de tură, și Boon, ajutorul lui (a cărui îndatorire era serviciul de noapte, așa că la ora aceasta ar fi trebuit să fie acasă în pat), continuând cu toți căruțașii și comisionarii negri, și până la ultimul și cel mai de rând rîndaș și chiar până la mine, care strângeam doar facturile adunate sâmbătă și răspundeam la telefon. Continuând chiar cu bătrânul Dan Grinnup, un bărbat murdar, cu barba pătată de tutun, niciodată pe de-a-ntregul beat, care n-avea nici un fel de situație oficială în grajduri, în parte din cauza whisky-ului poate, dar mai ales din cauza numelui lui care nici nu era Grinnup, ci Grenier: unul dintre cele mai vechi nume din regiune până când familia căzuse în ruină – Louis Grenier, hughenotul, care trecuse munții dinspre Virginia și Carolina după Revoluție și venise în Mississippi prin o mie șapte sute nouăzeci și ceva și se stabilise la Jefferson și-i dăduse chiar numele; care (bătrânul Dan) nu locuia nicăieri (și n-avea nici familie decât un idiot, nepot sau văr sau nu știu exact ce, mai hălăduind încă într-un cort prin jungla de pe malul fluviului dincolo de Cotul Francezului care pe vremuri făcuse parte din plantația Grenier) până când (el, bătrânul Dan) își făcea deodată apariția, niciodată prea beat ca să nu poată mâna la grajd, tocmai la vreme ca să ducă trăsura

la gară să aștepte trenurile de 9.30 p.m. și 4.12 a.m. și să-i ducă pe călători la hotel, sau de serviciu toată noaptea uneori când erau baluri sau concerte, sau spectacole de teatru în sala operei (uneori, în câte un acces de beție înrăit și plin de resentimente, spunea că odinioară familia Grenier condusesse lumea bună din Yoknapatawpha; acum, familia Grenier le conducea trăsura), păstrându-și slujba, spuneau unii, pentru că prima soție a lui Mr Ballot fusese fiica lui, deși noi de la grajduri credeam cu toții că din cauză că, pe vremea când Tata era doar un băiețandru, ieșea la vânătoare de vulpi dincolo de Cotul Francezului cu tatăl bătrânului Dan.

Limpede (pistolul) nu numai pentru noi, ci și pentru Tata. Pentru că și Tata știa despre el. Trebuia să știe; stabilimentul nostru era prea mic, legăturile dintre noi toți de acolo prea complicate, prea strânse. Așa că problema morală a Tatii era exact aceeași ca și cea a lui John Powell, și amândoi știau asta și o tratau așa cum doi gentlemani trebuie și pot să trateze o asemenea problemă în relațiile lor reciproce; dacă Tata ar fi fost vreodată silit să recunoască existența pistolului ar fi trebuit să-i spună lui John fie să-l lase acasă a doua zi, fie să nu mai vină el la lucru. Și John știa asta și, fiind și el un gentleman, n-ar fi fost el însuși niciodată cel care să-l silească pe Tata să recunoască existența pistolului. Astfel că, în loc să aleagă căptușeala salopetei, nevasta lui John i-a cusut buzunarul chiar la subsuoara stângă a flanelei, invizibil (sau în orice caz neevident) când John purta flaneaua sau când, fiind cald (ca acum), flaneaua sta atârnată de cuierul personal al lui John în camera unde se țineau harnașamentele. Aceasta era situația pistolului când Boon, care era plătit ca să fie – și care într-un sens își dăduse cuvântul că avea să fie – acasă în pat la ora aceasta în loc să caște gura prin Piață, unde să fie vulnerabil tocmai la ceea ce îl și făcuse să dea buzna înapoi la grajduri, venise țopăind ca o furtună pe ușa biroului acum câteva clipe și făcuse ca atât Tata, cât și John Powell să pară niște mincinoși.

Numai că Tata ajunsese și acum prea târziu. Boon îl trăsese pe sfoară – ne trăsese pe sfoară. Pentru că Boon știa și el despre cuierul

acela din camera harnașamentelor. Și era și deștept, destul de deștept ca să nu se întoarcă prin hol ca să trebuiască să treacă prin fața biroului; când noi ajunseserăm pe maidanul din spate, John și Luster, și Gabe (și cei trei catări și calul) căscau încă ochii la poarta legănându-se în țâțâni prin care Boon tocmai dispăruse, ținând pistolul în mână. John și cu Tata au stat să se uite așa, fix, unul la altul cam vreo zece secunde, în vreme ce toată construcția de *entendre-de-noblesse* dintre ei se năruia într-un nor de praf. Deși o *noblesse*, și încă *oblige*, tot mai rămăsese.

– Era ăla al meu, a spus John.

– Da, a spus Tata. L-a văzut pe Ludus în Piață.

– Îl prind eu, a spus John. Și i-l iau eu din mână. Spune numai dumneata o vorbă.

– Prindeți-l pe Ludus, careva, a spus Gabe.

Deși scund, era un bărbat grozav de solid, mai solid decât Boon, cu un picior schilodit într-un fel de-ți făcea frică, de la un accident avut mai demult în meseria lui; era în stare să apuce piciorul din spate al unui cal sau catâr și să-l strângă sub genunchiul acela schilodit și (dacă avea și ceva – un stâlp, orice – de care să se țină) calul sau catârul putea să se zbată, dar să facă altceva nu; nici să-și scoată piciorul, nici să se poată echilibra de ajuns ca să-l pocnească cu celălalt.

– Mă, Luster, sai și prinde-l.

– Nu-i nevoie să fugă nimeni după Ludus, a spus John. Ludus e mai în siguranță ca noi toți. L-am mai văzut eu pe Boon Hogganbeck... – nu spusese „Mister Boon“ și știa că Tata îl auzise: un lucru pe care n-ar fi scăpat niciodată prilejul să-l facă în prezența unui alb pe care-l considera egalul său, pentru că John era un gentleman. Dar și Tata era o autoritate în ce privește acea *noblesse*: pistolul acela era de neiertat, și Tata știa asta – ...trăgând cu pușca până acuma. Spune numai dumneata o vorbă, Mr Maury.

– Nu, a spus Tata. Tu fugi în birou și telefonează-i lui Mr Hampton (exact, tot un Hampton era șerif și pe arunci). Spune-i că am zis eu să pună mâna pe Mr Boon cât de repede poate.

Tata s-a îndreptat spre porțiță.

– Tu du-te cu dumnealui, i-a spus Gabe lui Luster. S-ar putea să aibă nevoie de cineva să alerge. Și prinde porțița aia în zăvor.

Așa că noi trei am luat-o pe alee către Piață, eu la trap ca să țin pasul cu ei, nu atât încercând să-l ajung pe Boon, cât să pot rămâne între Boon și pistol și John Powell. Pentru că, așa cum spusese John însuși, nimeni n-avea nici o nevoie să-și bată capul pentru Ludus. Pentru că știam cu toții cum se pricepea Boon să tragă și, dacă ar fi fost vorba ca Boon să-l împuște pe Ludus, Ludus însuși era în siguranță. Fusese și el (Ludus) unul dintre vizitii noștri până marțea trecută dimineață. Uite ce se întâmplase, așa cum se putuseră reconstitui faptele de la Boon și Mr Ballott și John Powell, și puțin chiar și de la Ludus. Cu o săptămână sau două mai înainte, Ludus își găsisse o fată nouă, fiica (sau nevasta; nu știam nici noi bine) unui arendaș de la o fermă la vreo șase mile de oraș. Luni seară, când Boon se prezentase la lucru să-l înlocuiască pe Mr Ballott pentru tura de noapte, toate atelajele și căruțele și căruțașii se întorseseră la grajd, cu excepția lui Ludus. Mr Ballott îi spusese lui Boon să-i telefoneze când avea să apară și Ludus, și se dusesse acasă. Aceasta fusese versiunea lui Mr Ballott. Aceasta fusese și versiunea lui Boon, coroborată în parte și de John Powell (Tata însuși plecase acasă ceva mai înainte): și Mr Ballott de-abia apucase să iasă pe ușa din față când Ludus intrase pe ușa din spate, pe jos însă. Ludus îi spusese lui Boon că i se dezumflase cauciucul la una din roți și se oprise acasă la noi și vorbise cu Tata, care-i spusese să tragă căruța în iazul de pe pajiște așa ca lemnul de la roată să se umfle și să prindă iar cauciucul, să bage catârri în curtea noastră și să le dea de mâncare și să se întoarcă a doua zi dimineață să-i ia. Ceea ce te-ai fi putut aștepta ca până și Boon să creadă, chiar dacă John Powell nu crezuse însă nici un moment, întrucât oricine îi cunoștea pe oricare dintre cei în chestiune ar fi știut că, oricare ar fi fost ordinele pe care le-ar fi dat în ce privește căruța peste noapte, Tata l-ar fi trimis pe Ludus să ducă animalele la boxele lor în grajduri, unde puteau să fie țeșălate

și hrănite cum trebuie. Însă Boon spusese că așa i se poruncise și din cauza asta, spunea el, nu-l mai deranjase pe Mr Ballott de la masă ca să-l anunțe, din moment ce Tata știa unde erau catârri și căruța, Tata, și nu Mr Ballott fiind proprietarul lor.

Acum iată-l și pe John Powell povestind, dar fără nici o tragere de inimă; probabil că nici nu s-ar fi învoit să spună nimic dacă Boon n-ar fi făcut din tăcerea lui (a lui John) în legătură cu adevărul adevărat o problemă morală mai importantă decât loialitatea lui față de cei de o rasă cu el. Odată ce-l văzuse pe Ludus intrând cu mâna goală pe ușa din spate a grajdurilor în clipa care coincidea cu prima clipă după plecarea lui Mr Ballott pe ușa din față, lăsându-l doar pe Boon să vadă acolo de treburi, John nici măcar nu și-a mai bătut capul să asculte povestea pe care ar fi avut s-o spună Ludus. El a traversat pur și simplu holul și curtea din spate și apoi a ieșit pe alee și tot așa până ia capătul aleii și a rămas lângă căruța până când s-a întors Ludus. Acum, în căruța era un sac de făină, o garniță de un galon cu ulei și (spunea John) o pungă de cinci cenți cu bomboane de mentă. Cam așa se petrecuseră lucrurile, pentru că, chiar dacă cuvântul lui John cu privire la oricare dintre cai sau catârri în interiorul grajdurilor era lege, de necălcat, chiar mai presus de Boon, până la Mr Ballott și Tata însuși, afară, acolo în țara nimănui, el nu era decât un salariat la grajdurile lui Maury Priest și, și el și Ludus, amândoi, știau asta. Poate că Ludus chiar i-a amintit lucrul acesta, deși mă cam îndoiesc. Pentru că tot ce avea nevoie Ludus să spună era: „Dac-ajunge vorba la Maury Priest cum c-am prumutat căruța și catârri astă-noapte, s-ar putea s-ajungă cam aceeași vorbă tot la el despre ce-i cusut în flaneaua asta pe care o ai pe dumneata“.

Și nu cred c-a spus nici măcar asta, pentru că și el, și John știau amândoi cum se pune problema, tot așa cum amândoi știau că, dacă Ludus l-ar fi așteptat pe John să-i comunice Tatii ce Ludus numea „prumutarea“ căruțelor și a catârilor, Tata n-ar fi aflat niciodată, și, dacă John ar fi așteptat ca Ludus (sau oricare alt negru de la grajduri sau de fapt din Jefferson) să-i spună Tatii despre pistol, Tata n-ar fi